

Wymagania edukacyjne z GEOGRAFII dla klasy 6 szkoły podstawowej oparte na Programie nauczania geografii w szkole podstawowej
– Geografia bez tajemnic WSiP

Nr	Temat	Wymagania				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
		Uczeń potrafi				
I.1	Długość geograficzna	- wskazać na mapie półkule, wschodnią i zachodnią; - wskazać na globusie i mapie świata: bieguny, południk zerowy i 180°.	- zdefiniować pojęcia: bieguny, południk zerowy i 180°; - wymienić cechy długości geograficznej.	- wskazać na globusie i mapie świata: bieguny, południk zerowy i 180°; - odczytać wartości długości geograficznej z map o różnych skalach; - wskazać półkulę dla danej długości geograficznej.	- zdefiniować długość geograficzną; - na podstawie wartości długości geograficznej znaleźć odpowiedni południk na mapach w różnych skalach.	- odczytać z mapy wartości długości geograficznej z dokładnością do minut; - omówić znaczenie południka zerowego i 180°.
I.2	Szerokość geograficzna	- wskazać na mapie półkule, północną i południową; - wskazać na globusie i mapie świata: równik, zwrotniki i koła podbiegunowe.	- zdefiniować pojęcia: równik, zwrotniki i koła podbiegunowe; - wymienić cechy szerokości geograficznej.	- wskazać na globusie i mapie świata: równik, zwrotniki i koła podbiegunowe; - odczytać wartości szerokości geograficznej z map o różnych skalach; - wskazać półkulę dla danej szerokości geograficznej.	- zdefiniować szerokość geograficzną; - na podstawie wartości szerokości geograficznej znaleźć odpowiedni równoleżnik na mapach w różnych skalach.	- odczytać z mapy wartości szerokości geograficznej z dokładnością do minut; - omówić pochodzenie nazw charakterystycznych równoleżników.
I.3	Określanie położenia w praktyce	- wymienić współrzędne geograficzne; - nazwać główne kierunki geograficzne.	- wskazać, z których linii siatki odczytujemy długość i szerokość geograficzną; - wskazać na mapie główne kierunki geograficzne.	- odczytać współrzędne geograficzne punktu na mapie; - wskazać punkty skrajne różnych obiektów geograficznych; - wskazać, kiedy używamy GPS.	- na podstawie podanych współrzędnych geograficznych odszukać punkt na mapach w różnych skalach; - określić współrzędne geograficzne punktów skrajnych różnych obiektów; - skorzystać z GPS.	- odczytać położenie obszaru; - obliczyć jego rozciągłość południkową i równoleżnikową; - omówić zastosowanie GPS.
II.1	Ziemia we Wszechświecie	określić położenie Ziemi we Wszechświecie, podając nazwę Galaktyki i Układu.	- wymienić elementy Układu Słonecznego; - podać kolejność planet w Układzie Słonecznym.	- określić dzisiejsze poglądy na położenie Ziemi w Układzie Słonecznym; - podać cechy planet i gwiazd.	- omówić teorię geocentryczną; - omówić teorię heliocentryczną.	porównać teorię geocentryczną i heliocentryczną.

II.2	Ruch obrotowy Ziemi	demonstrować, używając globusa lub tellurium, ruch obrotowy Ziemi.	- wymienić cechy ruchu obrotowego Ziemi; - wskazać kierunek ruchu i zmianę czasu, jaka w związku z nim następuje.	- wyjaśnić cechy ruchu obrotowego Ziemi; - ze zrozumieniem używać pojęć związanych z pozorną wędrówką Słońca po niebie.	zdefiniować pojęcia związane z pozorną wędrówką Słońca po niebie.	wyjaśnić konsekwencje ruchu obrotowego Ziemi dla roślin, zwierząt i człowieka.
II.3	Czas na Ziemi	- wskazać występowanie różnic czasu słonecznego jako konsekwencji ruchu obrotowego Ziemi; - wskazać zależność czasu słonecznego od położenia na konkretnym południku.	- wymienić rodzaje czasów; - korzystając z mapy stref czasowych, odczytać godzinę we wskazanych miejscach na Ziemi.	- określić strefy czasowe, w których znajduje się Polska; - określić różnicę czasu na wschód i na zachód od Polski.	wyjaśnić potrzebę wprowadzenia czasu strefowego i urzędowego.	obliczyć różnicę czasu słonecznego dla dowolnych punktów na Ziemi.
II.4	Ruch obiegowy Ziemi	- zademonstrować, używając globusa lub tellurium, ruch obiegowy Ziemi; - określić ramy czasowe astronomicznych pór roku.	- wymienić cechy ruchu obiegowego Ziemi; - używać pojęcia związane z ruchem obiegowym Ziemi; - wymienić astronomiczne pory roku jako następstwo ruchu obiegowego Ziemi.	- wymienić daty przesileni; - wskazać zależności między dniami przesileni a porami roku.	przedstawić zmiany w oświetleniu Ziemi w pierwszych dniach astronomicznych pór roku.	- omówić konsekwencje zmiany oświetlenia Ziemi; - przeanalizować wysokość Słońca nad horyzontem w różnych porach roku w najbliższym otoczeniu.
II.5	Strefy oświetlenia Ziemi	- wymienić strefy oświetlenia Ziemi; - wskazać ich zasięg na mapie, globusie.	- omówić rejony występowania poszczególnych stref oświetlenia Ziemi; - wymienić krainy geograficzne należące do danej strefy.	- wymienić cechy poszczególnych stref oświetlenia Ziemi; - wskazać krainy geograficzne należące do danej strefy.	- wyjaśnić różnice wynikające z różnego oświetlenia Ziemi w poszczególnych strefach; - wskazać konsekwencje przyrodnicze różnego oświetlenia terenu w różnych strefach.	wyjaśnić związek między ruchem obiegowym Ziemi a strefami oświetlenia, strefowym zróżnicowaniem klimatu i krajobrazów na Ziemi.
III.1	Europa - położenie geograficzne i zróżnicowanie środowiska przyrodniczego	- podać wielkość powierzchni Europy; - wymienić i krótko opisać najważniejsze cechy środowiska przyrodniczego Europy – duże zróżnicowanie ukształtowania powierzchni, silne rozwinięcie linii brzegowej, dominację obszarów nizinnych oraz położenie na	- wskazać na mapie i nazwać główne morza i ocean otaczające Europę; - określić cechy charakterystyczne dla danego pasa rzeźby.	- wskazać na mapie i nazwać największe wyspy i półwyspy Europy; - wskazać i nazwać skrajne punkty na mapie Europy.	- scharakteryzować typy wybrzeży występujące w Europie i wskazać ich przykłady na mapie; - wskazać na mapie i podać nazwy obiektów geograficznych, wzdłuż których przebiega umowna granica między Europą i Azją.	- wskazać na mapie główne pasma górskie i podać ich najwyższe szczyty; - scharakteryzować środowisko geograficzne dowolnej części Europy, korzystając z mapy fizycznogeograficznej.

		umiarkowanych szerokościach geograficznych.				
III.2	Zróźnicowanie klimatyczne Europy	- wymienić czynniki, które wpływają na klimat Europy; - wymienić strefy klimatyczne, w których położona jest Europa.	podać przykłady modyfikacji klimatu strefowego przez czynniki klimatotwórcze.	- wskazać na mapie orientacyjny zasięg stref klimatycznych; - podać przykłady obszarów o klimacie astrefowym.	- wskazać na mapie Europy miejsca, w których przebieg granic stref klimatycznych został zmodyfikowany przez czynniki klimatotwórcze; - wyjaśnić znaczenie czynników klimatotwórczych w tworzeniu klimatu.	określić na podstawie mapy klimatycznej Europy strefę klimatyczną i cechy klimatu danego kraju Europy.
III.3	Islandia - wyspa ognia	- wskazać na mapie tematycznej płyty litosfery i ich granice; - opisać położenie Islandii na granicach płyt litosfery.	- opisać zjawiska zachodzące wzdłuż grzbietu śródoceanicznego na oceanie Atlantyckim; - wyjaśnić znaczenie terminów: wulkanizm, trzęsienia ziemi.	- wymienić skutki, jakie dla mieszkańców Islandii wynikają z położenia na granicy płyt litosfery; - wyjaśnić znaczenie terminu gejzer; - opisać mechanizm powstawania gejzerów.	- opisać związek między położeniem na granicy płyt litosfery a występowaniem wulkanów i trzęsień ziemi; - opisać powstawanie grzbietu śródoceanicznego i doliny ryftowej.	na podstawie mapy tematycznej wskazać inne miejsca w Europie położone na granicy płyt litosfery i opisać zależność między położeniem a występowaniem wulkanizmu i trzęsień ziemi.
III.4	Warunki naturalne a produkcja energii w Europie	- wymienić źródła energii; - wskazać przykłady państw wykorzystujących określone źródła energii.	- określić odnawialność danego źródła energii; - wskazać kraje Europy zasobne w surowce energetyczne.	wymienić i uzasadnić, które kraje mają sprzyjające warunki przyrodnicze do rozwoju różnych form energetyki odnawialnej.	- ocenić czy struktura produkcji energii w danym kraju jest nowoczesna i przyjazna środowisku; - wykazać związek między cechami środowiska przyrodniczego wybranego kraju Europy a wykorzystaniem różnych źródeł energii.	ocenić perspektywę energetyczną wybranego kraju i całej Europy.
III.5	Rozwój turystyki w krajach śródziemnomorskich	- wyjaśnić pojęcie „turystyka”; - wskazać na mapie europejskie państwa leżące nad Morzem Śródziemnym; - wskazać na mapie półwyspy: Iberyjski, Apeniński i Bałkański.	- opisać główne walory środowiska przyrodniczego basenu Morza Śródziemnego; - wyjaśnić różnice między turystką masową, kwalifikowaną i agroturystyką; - wyjaśnić różnice między turystyką krajoznawczą i wypoczynkową.	- przedstawić cechy charakterystyczne rzeźby terenu i warunki klimatyczne w państwach basenu Morza Śródziemnego; - ocenić klimat śródziemnomorski, pod kątem przydatności dla turystyki.	- scharakteryzować problemy społeczno-gospodarcze państw basenu Morza Śródziemnego; - wymienić największe atrakcje antropogeniczne w krajach Europy Południowej i powiązać je z określonym rodzajem turystyki.	- podać przykład państwa Europy Południowej, wskazując na zależność rozwoju turystyki od środowiska przyrodniczego; - wskazać i uzasadnić kierunek przyszłego rozwoju branży turystycznej w krajach Europy Południowej.

IV.1	Unia Europejska i podział polityczny Europy	- wskazać na mapie politycznej państwa Europy; - wskazać na mapie państwa należące do Unii Europejskiej; - klasyfikować wskazane zjawiska zachodzące w krajach należących do Unii Europejskiej na społeczne i gospodarcze.	- podać przykłady państw niepodległych, terytoriów zależnych oraz państw nieuznawanych na arenie międzynarodowej; - wyjaśnić, na czym polega integracja państw w ramach Unii Europejskiej; - na przykładzie Polski podać korzyści wynikające z integracji w ramach UE.	- podać stolice państw Europy; - wskazać na mapie regiony geopolityczne i podać przykłady państw do nich należących; - na wybranych przykładach ocenić korzyści i zagrożenia wynikające ze wspólnej polityki w ramach Unii Europejskiej (np. wspólna polityka rolna, wspólna waluta).	- przedstawić historyczne procesy mające wpływ na współczesny obraz polityczny Europy: wojny, kolonializm - podać przykłady konfliktów, które doprowadziły do powstania nowych państw w Europie; - wymienić przykłady społecznych i gospodarczych przemian, które nastąpiły w krajach Unii Europejskiej, będących skutkiem integracji.	- przedstawić historyczne uwarunkowania istniejącego podziału na Europę Zachodnią i Wschodnią; - ocenić trwałość granic w Europie; - opisać kolejne etapy integracji Europejskiej od Europejskiej Wspólnoty Węgla i Stali po Unię Europejską w obecnym kształcie.
IV.2	Rozmieszczenie ludności w Europie	- wymienić czynniki wpływające na rozmieszczenie ludności w Europie; - wymienić przykłady ludów zamieszkujących Europę; - wyjaśnić przyczyny dużej imigracji do Europy.	- podać przykłady świadczące o dużym zróżnicowaniu ludów Europy; - wyjaśnić przyczyny starzenia się społeczeństwa Europy.	- wyjaśnić przyczyny zróżnicowania ludów Europy; - podać przykłady państw, na terenie których przebywa duża liczba imigrantów.	- podać przykłady państw o dużym wewnętrznym zróżnicowaniu językowym i kulturowym; - opisać konsekwencje zróżnicowania demograficznego społeczeństwa Europy.	- ocenić sytuację demograficzną Europy; - podać przykłady prorodzinnych rozwiązań w krajach europejskich.
IV.3	Londyn i Paryż – wielkie miasta Europy	- na podstawie ilustracji porównać centra i przedmieścia Londynu i Paryża; - przyporządkować główne funkcje do właściwych części wielkich metropolii (dzielnic centralnych i peryferyjnych).	- podać podstawowe cechy wielkich metropolii (np. duża liczba ludności, wysoka gęstość zaludnienia i zabudowy); - wyjaśnić przyczyny szybkiego rozwoju Londynu i Paryża; - podać przykłady atrakcji turystycznych Londynu i Paryża.	- na podstawie map porównać położenie i kierunki rozwoju przestrzennego Londynu i Paryża; - scharakteryzować wybrane cechy demograficzne ludności Londynu i Paryża; - wyjaśnić znaczenie transportu zbiorowego w funkcjonowaniu wielkich metropolii.	- podać przykłady cech różniących Londyn i Paryż; - wymienić i ocenić pozytywne i negatywne aspekty zamieszkiwania w wielkiej metropolii.	- wyjaśnić pojęcie rewitalizacji miast; - określić przyczyny rewitalizacji miast lub ich fragmentów; - na przykładzie Londynu zaprezentować pozytywne skutki rewitalizacji miast.
IV.4	Nowoczesny przemysł i usługi w gospodarce Francji	- podać przykłady nowoczesnych gałęzi przemysłu rozwiniętych we Francji; - podać przykłady nowoczesnych usług rozwiniętych we Francji.	- opisać strukturę zatrudnienia we Francji; - podać przykłady produktów przemysłowych, które Francja eksportuje do innych krajów.	- wyjaśnić pojęcie nowoczesne technologie; - wymienić cechy nowoczesnego przemysłu na przykładzie przemysłu francuskiego; - wymienić co najmniej trzy cechy nowoczesnej gospodarki Francji.	- ocenić rolę nowoczesnej energetyki w rozwoju gospodarczym Francji; - ocenić rolę nowoczesnego transportu w rozwoju gospodarczym Francji.	- wyjaśnić znaczenie wydajności pracy w nowoczesnej gospodarce; - przedstawić proces produkcji w nowoczesnych zakładach przemysłowych na przykładzie francuskich zakładów lotniczych.

V.1	Niemcy – przemiany przemysłu	• na podstawie ilustracji opisać wygląd zakładów przemysłowych w XIX w. oraz obecnie; • podać przykłady gałęzi przemysłowych rozwijanych Nadrenii Północnej-Westfalii w XIX w. oraz obecnie.	• wymienić przyczyny restrukturyzacji przemysłu Nadrenii Północnej-Westfalii; • nazwać surowce naturalne, dzięki którym rozwinęły się pierwsze zakłady przemysłowe Nadrenii Północnej-Westfalii.	• wymienić trzy cechy niemieckiego przemysłu, dzięki którym ten sektor stał się podstawą niemieckiej gospodarki; • porównać wpływ zakładów przemysłowych na środowisko przyrodnicze Nadrenii Północnej-Westfalii dawniej i obecnie.	• wyjaśnić przyczyny zmian poziomu bezrobocia w Nadrenii Północnej-Westfalii w czasie trwania restrukturyzacji przemysłu; • wykazać związek pomiędzy unowocześnianiem przemysłu a działalnością ośrodków badawczych i uczelni wyższych.	• ukazać korzyści z podjęcia prac nad odnawialnymi źródłami energii i magazynowaniem energii w ośrodkach badawczych Nadrenii Północnej-Westfalii; • prognozować dalsze kierunki rozwoju zakładów przemysłowych Nadrenii-Północnej Westfalii.
V.2	Walory przyrodnicze Litwy i Białorusi	• wymienić przykłady atrakcji turystycznych Litwy i Białorusi • podać nazwy stolic Litwy i Białorusi.	• opisać krajobrazy Litwy i Białorusi, które stanowią walory turystyczne tych krajów; • podać przykłady obiektów wpisanych na listę UNESCO znajdujących się na Litwie i Białorusi.	• zaprezentować atrakcje turystyczne Litwy i Białorusi związane z polskim dziedzictwem kulturowym; • wyjaśnić znaczenie Wilna i Ostrej Bramy dla budowania i zachowania polskiego dziedzictwa kulturowego na Litwie.	• wymienić cechy wyróżniające środowisko geograficzne Litwy i Białorusi; • zaplanować wycieczkę na Litwę i Białoruś, uwzględniając atrakcje kulturowe i przyrodnicze.	• porównać stopień trudności organizacji wycieczki na Litwę i na Białoruś, biorąc pod uwagę konieczność przekroczenia granicy UE; • zachęcić do odwiedzenia Litwy i Białorusi, używając merytorycznych argumentów.
V.3	Atrakcje turystyczne Czech i Słowacji	· opisać na podstawie mapy fizycznej Europy położenie i główne krainy geograficzne Czech i Słowacji; · wyjaśnić, czym są atrakcje turystyczne; · sklasyfikować atrakcje turystyczne na przyrodnicze i kulturowe.	· wymienić potrzeby i oczekiwania turystów; · połączyć potrzeby i oczekiwania turystów z wybranymi atrakcjami turystycznymi Czech i Słowacji.	· przygotować listę atrakcji turystycznych Czech i Słowacji dla wybranych grup turystów (np. młodzieży, seniorów).	· opisać przyrodnicze i kulturowe atrakcje turystyczne Czech i Słowacji; · uzasadnić konieczność ochrony walorów przyrodniczych, np. poprzez wpisanie na listę światowego dziedzictwa UNESCO.	· wymienić i wskazać na mapie zabytki Czech i Słowacji wpisane na listę światowego dziedzictwa UNESCO.
V.4	Współczesne problemy Ukrainy	• na podstawie mapy opisać położenie Ukrainy względem Polski i innych państw; • wymienić trzy trudności społeczne, gospodarcze i polityczne, z którymi Ukraina zmaga się w ostatnich latach.	• wymienić przykłady przemian politycznych i gospodarczych, jakie nastąpiły na Ukrainie po uzyskaniu niepodległości w 1991 r.; • na podstawie wykresu porównać rozwój gospodarczy Polski i Ukrainy; • podać przyczyny wyludniania się Ukrainy.	• wyjaśnić negatywny wpływ korupcji na rozwój gospodarczy krajów na przykładzie Ukrainy; • opisać przebieg rewolucji ukraińskiej w 2013 r.; • wskazać na mapie regiony Ukrainy, w których toczą się konflikty zbrojne.	• przedstawić problemy relacji Ukrainy z Rosją; • ocenić aneksję Krymu, biorąc pod uwagę jej uwarunkowania prawne i polityczne oraz wpływ na stabilność w Europie Środkowo-Wschodniej; • ukazać złożoność sytuacji społecznej na Ukrainie w kontekście jej integracji z UE lub Rosją.	• zaproponować działania, których podjęcie poprawiłoby sytuację społeczną, gospodarczą i polityczną na Ukrainie; • zaprezentować własne stanowisko na temat postawy, jaką powinna obrać Polska w relacjach z Ukrainą.

V.5	Zróźnicowanie środowiska przyrodniczego Rosji	- wskazać i opisać na podstawie mapy fizycznej położenie Rosji; - omówić rozmieszczenie głównych krain geograficznych Rosji; - odczytać z mapy gospodarczej nazwy głównych surowców wydobywanych w Rosji.	- opisać na podstawie klimatogramów klimat w różnych częściach Rosji; - na podstawie mapy gospodarczej omówić rozmieszczenie surowców mineralnych Rosji.	- opisać zróźnicowanie środowiska przyrodniczego Rosji; - scharakteryzować gospodarkę Rosji.	wyjaśnić pozytywny i negatywny wpływ warunków naturalnych na życie mieszkańców Rosji.	uzasadnić, na przykładzie Rosji, że struktura importu i eksportu może świadczyć o poziomie rozwoju gospodarczego kraju.
V.6	Relacje Polski z sąsiadami	- wskazać na mapie i nazwać państwa sąsiadujące z Polską; - podać przykłady działań realizowanych przez Polskę wspólnie z sąsiednimi krajami.	- uzasadnić konieczność utrzymywania dobrych stosunków z sąsiednimi krajami; - wymienić przykłady trudnych wydarzeń z przeszłości, które mają wpływ na współczesne relacje Polski z sąsiednimi krajami.	- scharakteryzować wzajemne relacje Polski z Rosją i Niemcami; - opisać korzyści płynące ze współpracy Polski z sąsiednimi państwami – członkami NATO i UE; - podać przykłady wpływu relacji Polski z sąsiadami na życie ucznia szkoły podstawowej w Polsce.	- scharakteryzować wzajemne relacje Polski z Ukrainą, Litwą, Czechami i Słowacją; - porównać relacje Polski z Niemcami i Rosją; - opisać powiązania gospodarcze Polski z wybranymi sąsiadami.	- ocenić zmianę relacji polsko-niemieckich w okresie od drugiej wojny światowej do czasów współczesnych; - zaproponować działania mające na celu zapobieganie mowie nienawiści i eskalacji napięć w relacjach Polski z Ukrainą i Rosją.